KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ TRABZON SAĞLIK YÜKSEKOKULU HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOYUM DÜZEYLERİ

Aynur KAYNAR *, Ayten ŞAHİN *, Deniz BAYRAK *, Gamze KARAKOÇ *, Fatma ÜLKE *, Havva ÖZTÜRK **

ÖZ

Amaç: *Araştırma, Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin okullarında sunulan eğitim ve öğretim olanaklarından doyum düzeylerini ve doyumsuz oldukları alanları saptamak amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır.*

Yöntem: *Araştırmaya 20 Ocak-24 Şubat 2006 tarihleri arasında Trabzon Sağlık Yüksekokulunun Hemşirelik programı 1.,2.,3.,4. sınıflarında eğitim ve öğretime devam 331 öğrenciden 287'si (%87) katılmıştır. Veriler, 7 demografik özellikten oluşan anket ve 85 maddeli "Öğrenci Doyum Ölçeği" ile toplanmış ve yüzdelik, ortalama, Kruskal Wallis analizi ile değerlendirilmiştir.*

Bulgular: *Tüm öğrencilerin ortalama doyum puanı 131.83 olarak saptanmış ve öğrencilerin eğitim ve öğretim olanaklarından memnun olmadıkları görülmüştür. Sınıflar arasında ise en doyumsuz grup, 1.sınıf öğrencileridir [KWχ^2(3)= 61,96 ; p=0.000]. 1.sınıf öğrencilerinin eğitim ve öğretimin niteliği, okulun öğrenci ve diğer kurumlarla işbirliği, okulun yönetim tarzı, öğretim elemanları, öğrenciye sunulan rehberlik ve destek hizmet, sosyo-kültürel olanaklar, sağlık hizmetleri, fiziki yapı, öğrenciye verilen değer, öğrencileri bilgilendirme, kararlara katılma boyutunda ve 3 sınıf öğrencilerinin de ölçme ve değerlendirme boyutunda doyumsuz oldukları saptanmıştır.*

Anahtar Sözcükler: *Öğrenci, doyum, hemşirelik*

ABSTRACT

Satisfaction Level of Nursing Students in KTU Trabzon Health School

Aim: *This research was planned to determine the satisfaction level and dissatisfaction areas of educational facilities provided for the students of Nursing Department of Trabzon Health School.*

Method: *289 out of 331 nursing students, who are in their 1.,2.,3.,4. grades were involved in this research. Data were gathered via a survey which was consisted of seven questions about demographical characteristics, and a students'satisfaction scale which consisted of 85 items; Data were evaluated by using percentage, averages and Kruskal Wallis analysis.*

Results: *The average satisfaction level of all the students were determined as 131.83, which means students are not satisfied with the educational facilities. The most dissatisfied class among others was 1st grade students [KWχ^2(3) = 61,96 ; p= 0.000]. The 1st grade students were dissatisfied with the quality of the educational level, the collaboration between their school and other institutions, cultural activities, health services, physical constitution, the importance given to the students, the information given to the students, the opportunity of participation to the decisions; and also the 3t grade students were dissatisfied from the evaluation aspects.*

Key Words: *Student, satisfaction, nursing*

GİRİŞ

Günümüzde kaliteli ya da nitelikli sayıda hemşire yetiştirilmesi eskiye oranla daha fazla önem kazanmıştır. Çünkü sağlık kurumları daha verimli çalışmak, daha kaliteli hizmet vermek, hedeflerini ve projelerini gerçekleştirmek için daha nitelikli, çeşitli bilgi ve becerileri olan, başarı düzeyi yüksek, daha donanımlı hemşirelerle çalışmak istemektedirler. Ayrıca, hemşireler özellikle son 30 yıldır uluslararası ve ulusal belgelerde, sağlık sistemindeki sorunların çözümünde kilit personel olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle hemşirelik okulları bu istenilen ya da aranılan nitelik ve özellikleri taşıyan, başarı düzeyi yüksek hemşireler yetiştirmek zorundadır (Kocaman, 2005).

* 4. Sınıf Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Trabzon
** Yrd.Doç.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Trabzon

Ancak hemşire öğrencilerin başarısı, kalitesi ve yeterliliği, okullarda sunulan hizmetlerin etkinliği, yeterliliği, kalitesi ile ilişkidir ve öğrencilerin bu hizmetlerden memnuniyetleri ile ölçülebilir (Langford, Barbara, 1999).

Memnuniyet, sosyolojik ve psikolojik boyutlar arasında, bireysel ihtiyaçlar ile kurumsal beklentiler arasındaki uzlaşmadır ve sağlam bir eğitim ortamının oluşturulmasında temel ölçütlerdendir. Okul ortamında memnuniyet, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak öğrenme şartlarının sağlaması ile gerçekleşebilir ya da öğrenci ihtiyaç ve beklentilerinin giderilmesi ile oluşur ve artar. Bu açıdan müşterisinin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamaya çalışan market ile okul arasında bir farklılık yoktur. Hizmet sektöründeki diğer kuruluşlar gibi okul da öğrencisine en iyisini sunmanın çabası içinde olmalıdır (http://www.samsuntso.k12.tr/okul/efqm6. htm). Bu durum kaliteli hemşirelik eğitimi vermeyi amaçlayan hemşirelik okullarının düzenli olarak öğrenci doyum, beklentilerini ölçmeleri ve bu çalışmaların sonuçlarından yararlanarak okullarında iyileştirme çalışmaları yapmaları sağlanabilir (Söylemez, Sur, Cebeci 2005).

Literatür incelendiğinde de hemşire öğrencilerin eğitim ve eğitim kurumları ile ilgili doyumlarını belirlemeye yönelik araştırmaların yapılmadığı belirlenmiştir. Türkçe literatürde genellikle öğrencilerin belirli dersler, uygulamalı eğitim ve meslekleri ile ilgili görüşleri, okulu tercih etme nedeni ve tercih sıralamaları, gelecek planları vb. konulara ilgili çalışmalara rastlanmaktadır (Baykal, Sökmen, 2005). Ayrıca Baykal ve Sökmen (2005) çalışmasında öğrenci memnuniyetini belirlemeye yönelik araştırmaların farklı hemşirelik yüksekokullarında yapılarak kurumlar arası karşılaştırmaların yapılmasına olanak sağlaması nedeni ile yapılmasını önermektedir. Bir başka bakış açısıyla da son dönemlerde üniversitelerde ve bu yüksekokulun bağlı olduğu üniversitede de strateji geliştirme ve kalite çalışmaları nedeniyle öğrenci memnuniyeti ölçümleri önem kazanmıştır. Çünkü öğrenciler üniversitelerin müşterileridir ve onlar sunulan eğitim hizmetlerden yararlanmaktadırlar. Eğer bu hizmetler istenilen nitelik ve yeterlilikte ya da beklentileri ne kadar çok karşılıyorsa üniversitelerin ve yüksekokulların tercih edilme düzeyi o derecede artmaktadır. Bunun yanı sıra tüm okulların ve yüksekokulların var olma nedeni de öğrencilerdir ve öğrencilerin memnuniyeti bu açıdan çok önemlidir (Kuzgun, 2001).

Bu nedenle araştırma, Trabzon Sağlık Yüksekokulunda okuyan 1.,2.,3.,4., sınıf hemşirelik bölümü öğrencilerinin doyum düzeylerini, doyumsuz oldukları alanları saptamak ve sonuçlara göre iyileştirme ve geliştirme çalışmaları için öneriler yapmak amacı ile tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, 2005-2006 Eğitim Öğretim yılının 20 Ocak-24 Şubat 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü 1.,2.,3.,4. sınıflarında eğitim ve öğretime devam 331 öğrenci oluşturmuştur ve bu öğrencilerden 287'si (%87) araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır.

Veriler, 7 demografik özellikten oluşan anket ve 85 maddeden oluşan "Öğrenci Doyum Ölçeği" ile toplanmıştır. Öğrenci Doyum Ölçeği 1999 yılında Baykal ve arkadaşları tarafından, öğrenci memnuniyetini belirlemek ve memnuniyetsizlik alanlarını saptamak için geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.97'dir. KTÜ. Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin katılımı ile yapılan çalışmada da ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.97 bulunmuştur. Ölçeğin, 19 maddeden oluşan "eğitim ve öğretimin niteliği(faktör 1)", 11 maddeden oluşan "okulun öğrenci ve diğer kurumlarla iş birliği (faktör 2)", 11 maddeden oluşan "okulun yönetim tarzı (faktör 3)", 5 madde den oluşan "öğretim elemanları (faktör 4)", 10 maddeden oluşan "öğrenciye sunulan rehberlik ve destek hizmetler (faktör 5)", 5 maddeden oluşan "sosyo-kültürel olanaklar (faktör 6)", 5 maddeden oluşan "sağlık hizmetleri (faktör 7)", 3 maddeden oluşan "ölçme ve değerlendirme (faktör 8)", 4 maddeden oluşan "fiziki yapı (faktör 9)", 3 maddeden oluşan "öğrenciye verilen değer (faktör 10)", 3 maddeden oluşan "öğrenciyi bilgilendirme ve kararlara katma (faktör 11)" olmak üzere toplam 11 alt faktörü vardır (Baykal, Sökmen, Korkmaz ve ark., 2002). Likert tipi bir ölçek olan öğrenci doyum ölçeğinin her bir maddesi "tamamen katılıyorum–4" ile "tamamen katılmıyorum–0" puan arasında puanlandırılmaktadır (Baykal, Sökmen, 2005). Elde edilen puanların "0" puanına yaklaşması doyumsuzluğu, "340" puana yaklaşması doyumu göstermektedir ya da öğrencilerin

170 puanın altında puan alması doyum düzeyinin düştüğünü, 170 puanın üstünde puan alması doyum düzeyinin yükseldiğini göstermektedir.

Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, ortalama, Kruskal Wallis varyans analizi kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin %25'i (72) 1. sınıf, %23 (68) 2. sınıf, % 26'sı (77) 3. sınıf, % 24 (74) 4. sınıf öğrencisidir. Yaş ortalamaları 20.6±1.69' dur. Öğrencilerin, yarısından fazlası (%63.4'ü) şehirde ikamet etmekte, (%89.9'u) lise ve dengi okullardan mezun ve (%56.1'i) hemşirelik bölümü isteyerek seçmişlerdir ve ailelerinin yaklaşık yarısı (%48.8'i) 500 YTL'nin altında gelire sahiptir.

Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin ortalama doyum puanı 131.83' dür ve bu bulgu öğrencilerin tüm eğitim-öğretim hizmet ve olanaklarından memnun olmadıklarını ya da genel doyum düzeylerinin düşük olduğunu göstermiştir. Baykal ve Sökmen'de (2005) hemşirelik yüksekokulunda okuyan 1. sınıf ile 4. sınıf öğrencilerinin doyum düzeyleri ile ilgili çalışmalarında öğrencilerin genel doyum düzeylerini düşük olarak saptamıştır. Baykal, Sökmen, Korkmaz ve arkadaşlarının (2005) bir hemşirelik yüksekokulundaki öğrencilerin doyumunu tanımlama konulu araştırmasında ise öğrencilerin ortalama doyum puanlarını ilk yılda yüksek, 2. yılda azalmış, 3.yılda en yüksek düzeyde ve son sınıfta en düşük seviyede saptamalarına rağmen tüm sınıfların doyum düzeyini genel olarak düşük bulmuşlardır. Baykal, Akgün, Sökmen ve arkadaşlarının (2003) kamuya ait iki yüksekokulda öğrenim gören hemşire öğrencilerin doyumlarını karşılaştırdıkları bir diğer araştırmasında da öğrencilerin ortalama doyum düzeyleri benzer şekilde düşük bulunmuştur.

Tüm öğrencilerin doyum düzeyleri alt faktörler düzeyinde incelendiğinde de, ölçme ve değerlendirme (6.25) dışında, eğitimin ve öğretimin niteliği (32.97), okulun öğrenci ve diğer kurumlarla iş birliği (16.17), okulun yönetim tarzı(16.24), öğretim elemanları (9.09), öğrenciye sunulan rehberlik ve destek hizmetler (16.5), sosyo-kültürel olanaklar(4.14), sağlık hizmetleri (5.85), fiziki yapı(3.88), öğrenciye verilen değer(4.24), öğrenciyi bilgilendirme ve kararlara katma (5.16) alt faktörleri düzeyinde ortalama doyum puanları düşük olarak saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin toplam ve alt faktörler düzeyinde ortalama doyum puanları

Faktörler		Min.	Max.	Ort. ± SS
1	Eğitim ve öğretimin niteliği	0	66	32,97 ± 14,24
2	Yüksekokul öğrencilerin ve diğer kurum-kuruluşlarla işbirliği	0	37	16,17 ± 08,19
3	Yüksekokulun yönetim tarzı	0	37	16,24 ± 08,52
4	Yüksekokulun öğretim elemanları	0	20	9,09 ± 04,86
5	Öğrencilere sunulan rehberlik ve destek hizmetleri	0	36	16,5 ± 6,32
6	Sosyo-kültürel olanaklar	0	16	4,14 ± 3,56
7	Sağlık hizmetleri	0	18	5,85 ± 3,49
8	Ölçme ve değerlendirme	0	12	6,25±3,02
9	Fiziksel yapı	0	12	3,88±3,06
10	Öğrenciye verilen değer	0	11	4,24±2,45
11	Öğrencileri bilgilendirme ve kararlara katma	0	11	5,16±2,78
Toplam Doyum Puanı		5	258	131±53.05

Tüm öğrenciler arasında ise en doyumsuz grup ortalama 85.56 ile 1. sınıf öğrencileridir ($KW\chi^2$ (3)=61,96 ; p=000). 1. sınıf öğrencileri, eğitim ve öğretimin niteliği, okulun öğrenci ve diğer kurumlarla iş birliği, okulun yönetim tarzı, öğretim elemanları, öğrenciye sunulan rehberlik ve destek hizmetleri, sosyo-kültürel olanaklar, sağlık hizmetleri, fiziki yapı, öğrenciye verilen değer, öğrenciyi bilgilendirme ve kararlara katma

konusunda, 3. sınıf öğrencileri ise ölçme ve değerlendirme konusunda daha doyumsuzdur (Tablo 2). Atalay ve arkadaşlarının (1994) çalışmasında da öğrencilerin, hemşirelik eğitiminin ilk iki yılında klinik uygulamalar ve kişilerarası ilişkiler konusunda güçlükler yaşadığı belirtilmiştir. Bu güçlüklerin nedeni, öğrencilerin ilk yıllarında mesleklerini tanıma döneminde olmalarına, mesleklerini tam benimsememiş olmalarına ve sosyal çevrelerinden hemşirelik mesleğine karşı olumsuz tepki almalarına bağlanmıştır. Bulgularımızda da 1.sınıf öğrencilerinin daha doyumsuz olması öğrencilerin yüksekokulu, yüksekokulun yönetimini, öğretim elemanlarını, okul idari personelini iyi tanımamasından, okul binasının üniversite kampüsünden uzak olmasından, yüksekokul binasının istenilen nitelikte olmamasından, öğretim elemanları ile yeterli iletişim kuramamalarından kaynaklanabilir.

Eğitim ve öğretimin niteliği, eğitime öğrencinin katılımı, gereksinimlerinin dikkate alınması, müfredat programı, ders içerikleri, uygulama alanları vb. içermektedir. Tüm öğrenciler bu konularda memnuniyetsizken özellikle birinci sınıf öğrencilerinin memnuniyet düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır ($KW\chi^2$=33,93 ; p= 0.000) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen'nin (2005) çalışmasının sonuçları ile de bulgularımız tamamen benzerlik göstermiştir. Neden olarak, birinci sınıfta üniversite eğitimi ile ilgili beklentilerin yüksek olması ifade edilmiştir. Fadıloğlu'nun (1990) çalışmasında da hemşirelik eğitim programlarının değerlendirmesinde öğrencilere sorumluluk verilmesi, öğrencilerin görüşleri alınarak, katılımlarının sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Böylece öğrencinin programın içeriğini tanıyacağı, ders materyallerinin seçimi ve öğrenci alanlarının özelliklerinin belirleneceği ifade edilmiştir.

Yüksekokulun öğrenciler ve diğer kurum-kuruluşlarla ilişkisi, yüksekokulun amaç, hedef ve felsefesi, politika ve stratejileriyle ilgili bilgilenme, yüksekokul yöneticileri, öğretim üyeleri ile ilgili görüşme ve toplantılar vb. içermektedir. Bu konularla ilgili olarak, tüm öğrencilerin ve özellikle birinci sınıf öğrencilerinin memnuniyet düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır ($KW\chi^2$ =70,51 ; p değeri=0,000) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen'nin (2005) çalışmasının sonuçları ile de bulgularımız benzerdir. Bu durum öğrencilerin özellikle de birinci sınıfların okulun amaç, hedef, felsefe, politikaları, stratejileri konusunda yeterli bilgilendirilmemesinden ve okulun tanıtılmamasından kaynaklanabilir.

Yüksekokulun yönetim tarzı, yüksekokuldaki eğitim ve hizmet sorumluları, eğitim öğretim yöntemlerinin yüksekokul hedeflerine uyumu, yüksekokulun öğrencilere sağladığı ortam vb. içermektedir. Bulgularımıza göre özellikle birinci sınıflar olmak üzere tüm öğrencilerde bu boyuttan memnun değillerdir ($KW\chi^2$ = 65,64 ; p değeri= 0,000) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen'de (2005) bu boyutta birinci sınıf öğrencilerinin daha doyumsuz olduğunu belirtmiştir. Ulupınar ve Ekizler de (1997) çalışmasında öğrencilerin idarecilerin sınırlayıcı, baskıcı tutumlarını beğenmediklerini ve memnun olmadıklarını saptamışlardır. Henzi ve arkadaşlarının (2005) diş hekimliği fakültelerindeki öğrenme çevresinin değerlendirmesi ile ilgili çalışmasında da birinci sınıf öğrencilerinin okuldaki emosyonel iklim ve yaşça küçük öğrencilerin fakülte tarafından sağlanan destek ya da destekleyici hizmetler düzeyinde memnuniyet düzeyini düşük bulmuşlardır.

Öğretim elemanları, öğrenciye karşı tavırları, öğrencilerin öğretim elemanlarına kolay ulaşabilmeleri, ders dışı konularda da destek alabilmeleri vb. içermektedir. Bu boyutta da tüm öğrencilerin ve özellikle birinci sınıf öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri düşüktür ($KW\chi^2$ = 42,62 ; p değeri=0,000) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen'in (2005) çalışmasında da aynı sonuçlara ulaşılmıştır. Neden olarak, birinci sınıf öğrencilerinin öğretim elemanlarını henüz tanımaması ve iletişimlerini az ve resmi olmasından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Ulupınar ve Ekizler'in (1997) çalışmasında da öğrencilerin okullarında beğenmedikleri ve memnun olmadıkları konular arasında öğretim elemanlarının sınırlayıcı, baskıcı tutumlarının olduğunu belirtmesi bulgularımızı desteklemektedir. Gökdoğan, Çıtak ve Karahan'da (2001) hemşire öğrencilerin ders, uygulama ve öğretim elemanına ilişkin görüşleri ile ilgili çalışmalarında öğrencilerin, hemşire eğitimcilerden eğitimin kaliteli olmasının yanı sıra kendilerini doğru ve tarafsız değerlendirmelerini beklediklerini belirtmişlerdir. Atalay ve arkadaşları da çalışmalarında (1994) öğrencilerin öğretim elemanlarından anlayış ve hoşgörü, destek ve yardım, güven, hatalarının hasta yanında konuşulmaması, iletişime açık olmaları, bilgi birikimlerinin yeterli olması konusunda beklentileri olduğunu saptamışlardır. Görgülü'de (2001) çalışmasında öğrencilerin öğretim elemanlarından uygulama yaparken yardım etmeleri, anlayışlı olmaları, yapıcı iletişim kurmaları, yeterli ve nitelikli olmaları vb.

konusunda beklentileri olduğunu belirlemiştir. Bulgularımızda da öğrenciler öğretim elemanlarının kendilerine karşı tavırlarından, öğretim elemanlarına kolay ulaşma, ders dışı konularda da destek alma vb. konularda memnuniyetsiz olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bu yüksekokulda öğrencilerin öğretim elemanlarından memnun olabilmesi için gerekli çalışmalar başlatılmalı ve öğrenci beklentileri dikkate alınmalıdır. Çünkü bu durum öğrencilerin hemşireliği seven, tutarlı, dengeli, araştırmaya ve öğrenmeye istekli hemşireler olarak yetişmelerini destekleyecektir.

Yüksekokul öğrencilerinin oryantasyonu ve sunulan destek hizmetler, danışma ve rehberlik hizmetleri, oryantasyon hizmetleri, eğitim araç-gereçleri, laboratuar, teknolojik donanım, fotokopi, kantin, yemekhane vb. içermektedir. Bu boyutta da tüm öğrencilerin ve özellikle birinci sınıf öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri daha düşük olarak saptanmıştır ($KW\chi^2$=46,57 ; p değeri=0,000) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen'in (2005) çalışmalarının sonuçları da bulgularımızla benzerlik göstermiştir. Ulupınar ve Ekizler'in (1997) çalışmalarında da okullarında uygulanan danışmanlık sisteminin etkin olmadığını ve amacına ulaşmadığını belirtmiştir. Ekizler (1994) "sağlık bakımının sunumunda hemşirelik eğitiminin etkisi" başlıklı bir başka çalışmasında da hemşirelik eğitiminde ekonomik kısıtlamalar nedeniyle teknoloji ve hızla değişen araç-gereç materyallerden yeterince yararlanılamadığını en önemli eksiklik olarak göstermiştir.

Öğrenciye sağlanan sosyo-kültürel hizmetler, kültürel, sportif faaliyetler, öğrenci kulübü çalışmalarının teşviki, spor alanları, kütüphane, yeterli sosyo-kültürel kaynak ve olanaklar vb. içermektedir. Bulgularımıza göre tüm öğrenciler bu konularda memnuniyetsizken özellikle birinci sınıf öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri daha düşük olarak saptanmıştır ($KW\chi^2$=11,03 ; p değeri=0,012) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen de (2005) çalışmalarında 1.sınıf ve 4 sınıf öğrencilerinin bu konularla ilgili olarak daha doyumsuz olduğunu saptamıştır. Neden olarak okulun üniversitenin kampüsünden uzak olması ve buna bağlı imkânlarından öğrencilerin yararlanamamasını, son sınıfta ders, mezuniyet vb. nedenlerle sosyal-kültürel hizmetlerden yararlanamadıklarını belirtmişlerdir**.** Kuzu ve arkadaşları da (2001) çalışmasında öğrencilerin çoğunluğunun sosyal aktiviteleri yetersiz bulduğunu, kütüphane ve literatür yetersizliğine bağlı interaktif eğitimin etkili olmadığını bildirmişlerdir. Fadıloğlu'nun çalışmasında da (1990) öğrencilerin sağlığı kadar heyecansal, sosyal ve zihinsel gelişimleri için sosyal eğitsel ve sportif uğraşlara olanak sağlayan fizik yapının ve programlar yapılmasının gerekliliği belirtilmiştir. Bu yüksekokulda üniversitenin kampüsünden uzak, sağlık meslek lisesinden dönüştürülmüştür. Ayrıca öğrencilerin üniversitedeki sosyal etkinliklere katılımı için çift araç kullanması gerekmektedir ve bu öğrencilerin ailelerin gelir düzeyi de düşüktür.

Sağlık hizmetleri, sağlık hizmetlerinden yararlanma kolaylığı, okulda öğrenciler için faaliyet gösteren sağlık birimlerinin bulunması, sağlık taramaları, bağışıklama, maddi ve sağlık hizmetleri ile ilgili destek sağlama vb. içermektedir. Bulgularımıza göre özellikle birinci sınıflar olmak üzere tüm öğrenciler bu boyuttan memnun değillerdir ($KW\chi^2$=32,90 ; p değeri= 0,000) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen'in çalışmasında da (2005) benzer bulgulara ulaşılmıştır. Neden olarak da 1.sınıfta kurumu ve işleyişi bilmemeleri, bürokratik bazı işlemler nedeni ile sağlık hizmetlerinden yeterince ve zamanında yararlanamamaları gösterilmiştir.

Ölçme ve değerlendirme, sınavlar ve değerlendirme sisteminin adil ve ayrımcı olması vb. içermektedir. Bu boyuta tüm öğrenciler doyum noktasının çok az üstündedir. Bu nedenle tüm öğrencilerin ölçme ve değerlendirmeden biraz doyumlu olduğu söylenebilir ($KW\chi^2$=11,00;p değeri=0,012) (Tablo 2). Ancak sınıflar arasında karşılaştırma yapıldığında, ölçme ve değerlendirmeden 3. sınıf öğrencilerinin daha doyumsuz olduğu saptanmıştır. 3. sınıf öğrencilerinin doyumsuzluğuna bağlı olarak 3.sınıf derslerine giren öğretim elemanları ile ölçme ve değerlendirme sistemleri hakkında görüşme yapılması sorunun çözümünde faydalı olabilir. Baykal ve Sökmen'in (2005) çalışmasında da bu boyutta diğer boyutlara oranla doyum düzeyi yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni yüksekokulda uygulanan ölçme ve değerlendirme sisteminin yerleşmiş ve adil olmasına bağlanmıştır. Ancak bizim çalışmamızda bu boyutta doyum düzeyi nötr durumda ya da doyumsuzluk sınırını biraz geçmiştir.

Yüksekokulun fizik yapısı, yüksekokul binası, laboratuar, sınıflar, tuvaletler, dinlenme ve çalışma

salonları vb. içermektedir. Özellikle 1. sınıflar olmak üzere tüm öğrenciler okulun fiziki yapısından memnun değillerdir (KWχ^2= 55,46 ; p değeri=0,000) (Tablo 2). Ulupınar ve Ekizler'de (1997) çalışmalarında 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin 1. sınıfa kayıt olurken ilk anı unutamadıklarını, hayal kırıklığına uğradıklarını ve fiziksel ortamı hiç beğenmediklerini saptamıştır. Ayrıca okulun sosyal-fiziki koşullarını öğrencilerin yetersiz bulduğunu ifade etmişlerdir. Fadıloğlu'da (1990) çalışmasında hemşirelik eğitiminde fiziksel çevrenin önem taşıdığını, eğitiminin istenilen yeterlilikte yapılabilmesi için öğrencilere sağlıklı yaşam koşullarına uygun barınma olanakları sağlanması gerektiğini, eğitime elverişli bina, derslik, grup çalışma odaları, laboratuar, kütüphane vb. koşullara uygun olarak geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır**.** Bu nedenle hemşirelik okullarının fizik yapılarının iyileştirilmesi öğrencilerin ilk görüşlerinin olumlu yönde değişmesi ve eğitimin istenilen yeterlilikte yapılabilmesi açısından yararlı olacaktır. Ayrıca öğrencilerden okullarında üniversitelere uygun yapılmasını istedikleri değişikliklerle ilgili olarak görüş alınıp istekleri doğrultusunda da iyileştirmeler yapılabilir.

Öğrenciye verilen değer, öğrenci bürosunun öğrenci isteklerinin hızla dikkate alması, yüksekokul yönetimin öğrenci sorunlarıyla ilgilenmesi, isteklerini karşılaması, öğrencilerin kendilerine değer verildiğini hissetmeleri vb. içermektedir. Özellikle 1. sınıflar olmak üzere tüm öğrenciler kendilerine verilen değerden memnun değillerdir (KWχ^2 =58,37 ; p değeri=0,000) (Tablo 2). Baykal ve Sökmen'de (2005) çalışmalarında öğrencilerin kendilerine verilen değeri 1.sınıfta daha doyumsuz olarak saptamıştır. Neden olarak da öğrencilerin 1.sınıfta mesleğin gerçekleri ile tanışma, okul ortamı ve eğitim sistemini hayal ettiklerinden farklı bulmalarından kaynaklandığı göstermişlerdir. Ulupınar ve Ekizler'in (1997) çalışmasında da öğrencilerin tamamına yakını çok ezildiklerini, baskıcı bir ortam olduğunu, kendilerine saygı gösterilmediğini ve kişiliklerinin yıpratıldığını, özgüvenlerinin azaltıldığını belirtmişlerdir.

Bilgilendirme ve karara katılım, öğrencilerin kurumda yapılan çalışma, toplantı, seminer gibi faaliyetlerden haberdar olmaları, eğitimi iyileştirme çalışmalarına öğrencilerin katılımı, öğrenci temsilcisinin yönetim toplantılarına katılım vb. içermektedir. Bulgularımıza göre özellikle 1 sınıflar olmak üzere tüm sınıflardaki öğrenciler bu konu ile ilgili olarak doyumsuzdurlar (KWχ^2=62,68 ; p değeri= 0,000) (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Sınıflara Göre Genel Doyum Puan Ortalamaları ve Alt Faktör Puan Ortalamaları

FAKTÖRLER		**1** Eğitim-öğretimin niteliği	**2** Okulun öğrenci ve diğer kurumlar-la işbirliği	**3** Okulun yönetim tarzı	**4** Öğretim eleman-ları	**5** Rehberlik ve destek hizmetler	**6** Sosyo-kültürel olanaklar	**7** Sağlık hizmetleri	**8** Ölçme ve değerlen-dirme	**9** Fiziki yapı	**10** Öğrenci- ye verilen değer	**11** Öğrenciyi bilgilendirme ve kararlara katma	**TOP. DOYUM PUANI**
Sınıflar	**n**	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2	χ^2
1. sınıf	72	**100,62**	**84,47**	**80,92**	**99,51**	**95,22**	**119,22**	**101,93**	131,48	**82,10**	**93,19**	**93,30**	**85,56**
2. sınıf	68	180,32	193,74	174,38	188,67	183,32	141,52	174,07	163,89	157,54	199,60	157,19	186,68
3. sınıf	77	142,61	131,55	141,49	135,77	134,25	152,14	137,19	**126,13**	172,49	144,50	129,50	136,13
4. sınıf	70	154,87	170,62	182,13	155,42	166,70	162,94	165,56	157,21	163,16	141,71	199,29	171,31
Toplam	287												
KWχ^2 (3) =		33,93	70,51	65,64	42,62	46,57	11,03	32,90	11,00	55,46	58,37	62,68	61,96
P değeri =		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,012	0,000	0,012	0,000	0,000	0,000	0,000

Baykal ve Sökmen'de (2005) çalışmalarında bu boyutla ilgili olarak özellikle 2 sınıflar olmak üzere tüm sınıflarda doyum düzeyini düşük bulmuşlardır. Bu durumun kamuya bağlı bir yükseköğretim kurumundaki bürokratik yönetim anlayışı içinde bilgilendirme ve kararlara katma boyutunda girişim yapılmamasından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Ulupınar ve Ekizler'in (1997) çalışmasında da öğrencilerin isteklerini okul yönetimine ilettikleri, ancak karar mekanizmalarında yer almadıkları için isteklerinin karşılanmadığını ve yönetimde temsilcilerinin yer alması gerektiğini belirtmesi bu bulguları desteklemektedir.

Ayrıca araştırmaya katılan tüm öğrenciler arasından gelir durumu düşük olanların rehberlik ve destek hizmetlerden ($KW\chi^2$= 7,36 ; P= 0.025), sosyo-kültürel olanaklardan ($KW\chi^2$= 2,01; P= 0.002) ve fiziki yapıdan ($KW\chi^2$= 7,71 ; P= 0.002) memnun olmadıkları görülmüştür. Bu bulgular gelir durumu düşük olan öğrencilerin rehberlik ve destek hizmetler, sosyo-kültürel olanaklar, fiziki yapıdan beklentilerinin daha yüksek olduğunu ve bu nedenle hayal kırıklığı yaşadıklarını ve memnun olmadıkları düşündürmüştür.

Köyde yaşayan öğrencilerin de sağlık hizmetleri ($KW\chi^2$= 6,40 ; P= 0.004) ve öğrenciye verilen değerden ($KW\chi^2$= 6,74 ; P= 0.003) memnun olmadıkları saptanmıştır. Bu öğrencilerinde köylerinde istedikleri gibi sağlık hizmetlerinden yararlanamamaları ya da köyde sağlık hizmetlerine ulaşma olanaklarının sınırlı olması ve yüksekokula geldikten sonra üniversitenin sağlık hizmetlerinden yararlanmak yerine kendi sağlık güvencelerinden yararlanmak zorunda kalmaları nedeniyle sağlık hizmetlerinden memnun olmayabilirler. Kendilerine verilen değerden memnun olmayan bu öğrencilerin daha fazla beklentisinin olduğu ya da daha çok ilgi görmek istediği düşünülebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Öncelikle birinci sınıf öğrencileri olmak üzere tüm hemşirelik öğrencilerinin eğitim ve öğretim ve olanaklarından memnun olmadıkları saptanmıştır.

Alt faktörler düzeyinde tüm öğrenciler yalnızca ölçme ve değerlendirme boyutunda biraz doyumlu, diğer boyutlardan doyumsuzdur. Sınıflara göre 1. sınıflar eğitim ve öğretimin niteliği, yüksekokulun öğrencilerle ve diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği, yüksekokulun yönetim tarzı, öğretim elemanları, öğrencilere sunulan rehberlik ve destek hizmetler, sosyo-kültürel olanaklar, sağlık hizmetleri, fiziksel yapı, öğrenciye verdiği değer, öğrencileri bilgilendirme ve kararlara katılma boyutlarından, 3. sınıflar ölçme ve değerlendirme boyutundan daha doyumsuzdur. Ayrıca tüm öğrenciler arasından gelir durumu düşük olanların rehberlik ve destek hizmetlerden, sosyo-kültürel olanaklardan, fiziki yapıdan, köyde yaşayan öğrencilerin ise sağlık hizmetleri ve öğrenciye verilen değerden memnun olmadıkları saptanmıştır.

Eğitim ve öğretimin niteliği, yüksekokulun öğrencilerle ve diğer kurum ve kuruluşlarla ilişkisi, okulun yönetim tarzı boyutundaki doyum düzeyini artırmak için, okulun amaç, felsefe, misyon, vizyon, öğretim elemanları ve mezun profil tanıtımını, oryantasyon ve kaynaşmayı sağlayacak okul açıldığında tüm sınıfların katıldığı toplantılar yapılabilir.

Öğrencilere kayıt işlemleri sırasında müfredat programları, ders içerikleri, uygulama alanları, sınav yönetmeliği vb. tanıtacak broşür ya da öğrenci rehberlikleri de dağıtılabilir.

Belirli dönemlerde öğrencilerle toplantılar yapılarak müfredat programları, yönetim tarzı ile ilgili öğrenci şikâyetlerinin dinlendiği ve beklentilerinin belirlenebileceği toplantılar, okullar arasında işbirliğini sağlayacak bilimsel ve sosyal etkinlikler yapılması da yararlı olacaktır.

Öğretim elemanları, öğrenciye verilen değer, öğrencileri bilgilendirme ve kararlara katma boyutunda öğrenci doyumunu artırmak için öğrencilerin ve öğretim elemanlarının birbirlerini daha iyi tanıyacağı ve iletişimi arttıracak sosyal etkinlikler yapılması bu etkinliklerde öğrenciye aktif rol ve sorumluluklar verilmesi, öğrenci öğretim elemanı arasındaki informal iletişimi de geliştirerek birbirlerini daha iyi tanımalarını, beklentilerini anlamalarını sağlayabilir. Ayıca öğrenci temsilcilerinin yüksekokul yönetim organları içinde yer alması sağlanarak kendileri ile ilgili kararlara katılmaları, alınan kararların öğrencilere duyurulması sağlanabilir. Derslerde de öğrenci merkezli ve interaktif eğitim yöntemleri kullanılarak dersler işlenebilir ve öğrencinin aktif olması sağlanabilir.

Öğrencilere sunulan rehberlik ve destek hizmetleri sosyo-kültürel olanaklar ve fiziksel yapı sağlık hizmetleri boyutunda öğrencilerin doyum düzeyini artırmak için bu konularla ilgili öğrencilerin istek ve beklentileri alınıp okuldaki rehberlik ve destek hizmetler, sosyo-kültürel olanaklar ve fiziki yapıda iyileştirilmeler yapılabilir.

Okul binasının mümkünse üniversite kampüsüne taşınması sağlanabilir. Ayrıca öğrencilere üniversite ve diğer okulların sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikleri duyurulabilir.

Sağlık hizmetlerinde de yüksekokul içinde bir sağlık birimi kurulabilir ve bu birim içinde sağlık sorunları olan öğrencilere rehberlik ve yönlendirme, sağlık kuruluşları hakkında bilgilendirme, randevu ve muayenelerinde yardımcı olacak, ilk yardım uygulamalarını yapabilecek sağlık personeli ya da ücret karşılığında gönüllü olan son sınıf öğrencilerinin görevlendirilmesi yapılabilir. Ayrıca öğrenciler sağlık kuruluşlarına uygulamaya çıkmadan önce bağışıklama vb. koruyucu önlemlerde sağlanmalıdır.

Ölçme ve değerlendirme boyutunda da üçüncü sınıf öğrencilerinin derslerine giren öğretim elemanları ile ölçme ve değerlendirme hakkında görüşme yapılabilir ve okuldaki tüm öğretim elemanlarına ölçme ve değerlendirme ile ilgili kurs ve eğitim fırsatları sunulabilir.

Son olarak, öğrencilerin doyum düzeylerinin birinci sınıftan başlanarak dördüncü sınıfa kadar her yıl düzenli olarak ölçülmesi eğitim hizmet ve olanaklarının iyileştirilmesi ve yıllar içerisinde hangi alanlarda ne kadar iyileştirme yapıldığının saptanması açısından yararlı olabilir. Ayrıca tüm alt faktörler boyutunda ayrıntılı ve nedene yönelik ayrı ayrı araştırmaların yapılması da bu yüksekokuldaki eğitim hizmetlerinin ve öğrenci memnuniyetinin iyileştirilmesi açısından yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

Atalay M, Tel H, Altun E, Tel H *(1994) Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulamada yaşadıkları güçlükler ve yardım beklentileri: Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 1(1): 19-25.*

Baykal Ü, Sökmen S *(2005) Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin 1. ile 4. sınıf arasındaki doyum düzeyleri: Hastane Yönetimi, Temmuz-Ağustos- Eylül:56-61.*

Baykal Ü, Sökmen S, Korkmaz Ş, Akgün E *(2002) "Öğrenci memnuniyeti ölçeği" geliştirme ve çalışması: Hemşirelik Dergisi, 11(49): 23-32.*

Baykal U, Sökmen S, Korkmaz Ş, Akgün E *(2005) Determining student satisfaction in a nursing college: Nursing Education Today, 25(4):255-62.*

Baykal U, Akgün E, Sökmen S, Yıldırım D *(2003) Yüksekokulda okuyan hemşirelik öğrencilerinin doyumunun ve beklentilerinin analizi; I. Uluslararası & V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Kitabı. İstanbul. Özlem Grafik Matbaacılık.s. 411-414.*

Ekizler H *(1999) Sağlık bakımının sunulmasında hemşirelik eğitiminin etkisi: Hemşirelik Dergisi, 6(34): 1-5.*

Ekizler H, Ulupınar S *(1997) Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin okulları ile ilgili görüşlerine ilişkin niteliksel bir çalışma; 4. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu "Uluslararası Katılımlı" Kitabı. İstanbul. Çevik Matbaacılık. s: 188-194.*

Fadıllıoğlu Ç *(1992) Türkiye'de hemşirelik eğitiminin fizik çevre ve uygulama alanındaki sorunlar: 2. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri. İzmir. Ege Üniversitesi Basımevi. s: 430-436.*

Gökdoğan F, Çıtak N, Karahan A *(2003) Hemşire öğrencilerinin ders, uygulama ve öğretim elemanlarına ilişkin görüşleri: I.Uluslararası ve V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Kitabı. İstanbul. Özlem Grafik Matbaacılık. s: 155-158.*

Henzi D, Davis E, Jasinevicius R, Hendricson W, Cintron L, Isaacs M *(2005) Apprasial of the dental school learning environment: the student' view: Journal of Dental Education, 69(10):1137-1147.*

Kocaman G *(2005) Türkiye'de hemşirelik eğitim sorunları ve çözüm arayışları; 12 Mayıs 2005 Dünya Hemşireler Günü, S Ülker(Ed), Ankara. Odak Ofset. s: 123-154.*

Kuzgun Y *(2001) Meslek seçimi. Ankara Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi.s: 1-10*

Kuzu N, Bayramova N, Korkmaz G, Taşdemir G *(2003) Sağlık yüksekokulu hemşirelik ve sağlık memurluğu öğrencilerinin eğitimlerine ve geleceklerine ilişkin düşünceleri. I.Uluslararası ve V. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Özlem Grafik Matbaacılık. s: 236-240.*

Langford DP, Barbara AC *(1999) Eğitimde Kalite Yönetimi, Çeviren M Süngür, İstanbul. KalDer Yayınları No: 29, Rota Yayın Yapım Tanıtım Ticaret Ltd. Şti. s. 65-68*

Söylemez D, Sur H, Cebeci D *(2005) Hemşirelerin iş doyumu ile ilgili bir meta analizi çalışması: Hastane Yönetimi, Nisan-Mayı-Haziran:34-41.*

.....:EFQM,http://www.samsuntso.k12.tr/okul/efqm6.htm, ulaşım tarihi, 12.02.2004.